

Humlan på Bosjökloster förebådar den härliga sommartiden

DISkutabelt

medlemsblad för Föreningen för
Datorhjälp i släktforskningen, region
syd. DIS Syd.

Utgivningsbevis 21725

Upplaga

2 600 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare

Viveca Kristiansen

Redaktör

Mats J Larsson, mats@dis-syd.se

Tryck

Mixi Print AB, Olofström

DIS Syd

Porfyrvägen 20, 22478 Lund

Org.nr 846005-7527

Facebook: <https://www.facebook.com/ForeningenDISSyd/>

Hemsida: www.dis-syd.se

E-post: info@dis-syd.se

Årsavgift

Helbetalande 70 kr

Familjemedlemskap 35 kr

Medlemsskap i DIS centralt fordras.

Helbetalande 190 kr

Familjemedlemskap 85 kr

Adressändring

Anmäls alltid av medlemmar via:

<http://www.dis.se/sjalvservice> - medlemmar.

Annon priser

Helsida 2 000 kr

Halvsida 1 000 kr

Kvartsida 800 kr

Åttondelsida 400 kr

Innehåll i Diskutabelt

- 3 Ordförandens spalt, nästa nummer och bilder i detta
- 4 Redaktörens spalt, ny redaktör sökes
- 5 På spaning efter Nedergaard av Ulf Ekblad
- 8 Salpetersjudare - pissegubbar av Torgny Larsson
- 10 DIS Syds årsmöte 2023 referat av Mats J Larsson
- 11 Nya styrelseledamöter Ingrid, Ewa och Robert
- 13 Min farfar och hans syskon av Lena Nerud-Franzén
- 14 Oxie Härads Hembygdsförening presenterar sig
- 15 DISkutabelt som pdf, Upptäck Disbyt
- 16 Åsbo Släkt- och Folklivsforskare presenterar sig
- 17 Plattgården och byn som försvann av Torgny Larsson
- 19 Skånes Släktforskarvecka 2023
- 20 Släktforskardagarna i Östersund 2023
- 21 Saxade tips & notiser
- 22 DIS Syds program hösten 2023
- 23 Programmet fortsätter, Distansutbildning i Disgen, annons Hallands släktforskarförening
- 24 DIS Syds styrelse, faddrar och övriga funktionärer

Välkommen till DIS Syd

Vi gör din släktforskning enklare

Vi erbjuder våra medlemmar i
Skåne, Blekinge och södra Halland:

- Hjälp och stöd med att använda datorn i släktforskning från vår supportorganisation (faddrar)
- Kurser, träffar och workshops i Disgen, Disbyt, Dispos och Kartor på flera orter i DIS Syd och digitalt
- Intressanta föredrag och trevliga släktforskar kontakter
- DISkutabelt är föreningens medlemsblad som innehåller erfarenheter, tips och föreningsnytt och kommer ut fyra gånger om året, två nummer som tryckt tidning och två i digital form
- DIS Syd skickar regelbundet ett nyhetsbrev om aktuella frågor, kommande träffar och utbildningar.

När du blivit medlem i föreningen DIS så bjuds du på första årets medlemskap i DIS Syd. Vi hoppas att du ska fortsätta vara medlem hos oss.

Allt detta får du som medlem i vår förening. Det kostar 70 kr per år, 35 kr för familjemedlemmar och förutsätter att du även är medlem i riksföreningen DIS.

Glad midsommar!

Nu börjar vår nya styrelse formera sig, det tar lite tid innan vi alla hittar våra roller och alla känner sig bekväma med rutiner med mera. Hur vi har konstituerat oss kan du läsa på sidan 11. Har du frågor eller synpunkter kontakta oss gärna, våra kontaktuppgifter finns på sista sidan.

I mitten av maj var jag på ett intressant besök på Svaneholms slottsmuseum. Där visas föremål och miljöer under de 500 år som slottet har varit ett hem för både herrskap och tjänstefolk. Sedan en tid har museet även lyft fram några från tjänstefolket och deras levnadsöden. Utställningen handlar om mamseller, hushållerskor, kuskar, betjänter, trädgårdsmästare och flera andra yrkeskategorier som tjänstgjort på slottet. Medverkande till att ta fram dessa personers levnadsöden, och även varit behjälpliga med utställningen, har ett antal släktforskare varit. Visst är det fantastiskt att vi släktforskare och vår kunskap tas tillvara även utanför släktforskarvärden. Har du också herrskapstjänare i släkten, besök gärna utställningen på Svaneholm för att se hur deras livsbetingelsen kunde gestalta sig.

Själv har jag ett personligt intresse av just herrskapstjänare och deras levnadsöden. Fram till 1900-talets början var Herrgårdarna en egen värld där full självhushållning gällde. Tjänarna indelades i en strikt pyramid hur nära de stod

herrska-folket. Mamsell, betjänt, kokerska är längst upp under gods-ägaren med familj och längs ner i basen stod torparna. Min mormor och morfar var tjänare på Bellinga slott i södra Skåne och de bodde i kuskbostaden intill slottet i över 50 år. De stod herrskapsfolket nära. Morfar var kusk, betjänt och allt i allo vad gällde uppfödningen av re-monthästar med flera andra sysslor.

Mormor började i sin ungdom som köksbiträde. Denna arbetsupp-gift hade hon på Bellinga på som-rarna och i Stockholm på vintrarna under några års tid. Sedan kom mor-far till slottet som kusk och tycke uppstod. 1913 gifte de sig och min mor föddes samma år, därefter var mormor hemmafru. Även mormors far, farfar, farfarsfar och flera andra släktingar har varit skogvaktare, jägare eller trädgårdsmästare på slotten i och runt Sövde. Att mor-mor hade lärt sig mycket i slotts-köket fick vi som gäster ta del av, hon var en fantastisk matlagerska.

Personalen vid Bellinga slott runt 1910, Vivecas mormor Clara sitter längst ner

Många av de maträtter och bakverk vi bjöds på hade hon lärt sig att laga som ung.

Boka lördagen den 28 oktober för DIS Syds höstmöte. Mer informa-tion kommer i nästa nummer av DISkutabelt, men reservera dagen redan nu.

Vill du veta mer om funktion-erna i Disgen och få tips om hur du använder programmet? Då kan du delta i någon av DIS Syds träffar och utbildningar i höst, se vårt program på sid. 22-23, på vår hemsida eller i kommande nyhetsbrev. Vill du ha stöd och hjälp för att uppgradera Disgen så kontakta någon av våra faddrar, de hjälper dig gärna. Kon-taktuppgifter finns på sista sidan i denna tidning och på vår hemsida.

Med önskan om en fortsatt trevlig sommar!

*Viveca Kristiansen
eder ordförande*

Bidrag till DISkutabelt

Vill du dela med dig av dina erfarenheter av släkt-forskning med eller utan dator? Har du synpunkter på vår tidning eller vår förening. Vi tar gärna mot ditt bidrag i **DISkutabelt**. Kontakta i så fall vår redaktör Mats J Larsson på 070-372 75 01 eller mats@dis-syd. Manusstopp för tredje numret 2023 är den 11 septem-ber. Material kan skickas till redaktören. Författare får granska sin artikel före tryckning. Citat ur **DISkutabelt** får göras om källan anges. För återgivande av signerade artiklar samt illustrationer krävs tillstånd av författa-ren, illustratören eller fotografen.

Fotot av humlan på framsidan har tagits av Bo Lund-gren. Viveca har bidragit med bilderna ovan och det är Hans Bjernevik som har plåtat redaktören. Författarna har bidragit med illustrationer till sina artiklar. Kent Hektor och redaktören fotade på årsmötet. Suzanne Wer-nersson har fotograferat Ingrid Christiansson, medan Ewa Runesdotter och Robert Wahlgren har bidragit med sina foton.

Redaktörens spalt

Det är söndagsförmiddag i Malmö. Kyrkklockan i S:t Andreas ringer till gudstjänst. Biltrafiken utanför mitt redaktionsfönster är livligare än vanligt. Det beror på att man bygger om Erikslustvägen och Linnégatan ända till Limhamn. Vår gata har i stället fått genomfartstrafiken och bussarna 3 och 4 passerar ideligen utanför. Men som min gamle vän och granne Rolf i Nosaby brukade säga; *Det är smällar man få ta!* När trafikomläggningen är klar om två år blir det säkert bra.

Stödkäppen är arkiverad. Nu är det cykel som gäller, efter ett uppehåll på ett och ett halvt år. Jag har provcyklat några gånger både på min egen och min hustrus stålmärrar. Balansen fungerar någotsånär. Jag känner mig lite osäker att starta och stanna. Cykeltrafiken i Malmö är trots allt hetsigare än i Nosaby, där vi bodde tidigare. Jag har lagt planerna att skaffa en trehjuling på hyllan t.v. Efter lite mera träning ska nog cykelandet bli min melodi igen.

I eftermiddag när jag är färdig med min spalt, och har skickat ett korrektur på tidningen till redaktionskommittén inför vårt möte på Zoom imorgon fm, ska jag bänka mig framför TVn. Jag ska se di himmelsblå spela mot Häcken. Det har ju gått så bra för MFF i vår! Däremot går det inte så bra för mitt andra favoritlag Nike, Lommas stolthet.

Våren i vår del av landet har varit rätt så blåsigt, men så brukar det väl vara? Siste april var kall. Den tillbringade jag i Lunds Allmänna Manskör, som sjöng de traditionella vårsångerna vid en brasa på Sankt Lars i Lund. Vårsäsongen avslutas på nationaldagen på Thulehem i Lund. Min andra kör - Allemanskören i S:t Andreas - avslutade säsongen förra söndagen. Körsång är något jag kan rekommendera. Det är min avkoppling!

På släktforskningsfronten har det rullat på. Jag har haft mina jourpass på Malmö Stadsarkiv varannan tisdagseftermiddag och jag har kommit med i styrelsen för Lomma-Burlövs Släkt- och folklivsforskare och håller på att lära mig hur den föreningen fungerar. Lomma är den plats på jorden där jag tillbringade mina ungdomsår. Lomma är viktigt för mig!

Jag har också fortsatt med min kurs Mats Frägelåda vid Kristianstads Senioruniversitet. Jag har tagit tåget mellan Malmö och Kristianstad tre måndagar under våren. Och vet ni eleverna vill fortsätta till hösten! Jag har lett den studiecirkeln i snart 15 år vid det här laget och någon av eleverna har varit med hela tiden.

Som ni vet så har jag lämnat DIS Syds styrelse och hade hoppats på att sedan länge även ha lämnat redaktörskapet för denna tidning. Som läsarna märker så är den förhopp-

ningen inte infriad ännu. På denna sida hittar ni därför ånyo en annons efter en ny redaktör.

Sedan ett halvår så känns inte redaktörsjobbet lika betungande. Det beror på att jag har fått en redaktionskommitté vid min sida, som verkligen har sett till att vi har ett bra innehåll i **DISkutabelt**. För första gången under min redaktörsår har vi gjort en tidning på hela 24 sidor! För det hyllar jag och tackar mina redaktionskamrater!

I detta nummer återkommer Ulf Ekblad med artikel om gårds- och kartforskning i Danmark. Torgny Larsson har skrivit två artiklar om salpetersjudare och plattgårdar och min elev och vän från Mats frågelåda i Kristianstad, Lena Franzén, återkommer med en berättelse om sin farfars syskon.

Vi fortsätter att presentera släktforskar- och hembygdsföreningar i vårt område. I detta nummer kan ni läsa om Oxie Härads Hembygdsförening och Åsbo Släkt- och Folklivsforskare. Själv bidrar jag med ett referat från DIS Syds årsmöte i Klippan och de nya styrelseledamöterna i DIS Syd, Ingrid, Ewa och Robert presenterar sig.

Mycket nöje och en härlig sommar önskar

Mats J Larsson

Redaktör för DISkutabelt sökes!

Brinner du för kommunikation och släktforskning?

DIS Syd söker Dig som tycker det är intressant och roligt att skriva och sköta en tidning på ideell basis. Du får gärna ha ett journalistiskt sinne och vara intresserad av släktforskning.

Redaktören har hjälp av en redaktionsgrupp att utforma vår medlemstidning.

Vi söker nu en efterträdare till vår redaktör som lämnar sitt uppdrag i vår.

Välkommen att kontakta ordföranden i DIS Syd

Viveca Kristiansen, 073-833 24 64, e-post: viveca@dis-syd.se

På spaning efter Nedergaard

Med anledning av att det förra året 2022 var jämt 100 år sedan Marcel Proust dog passar det med att ha som rubrik en parafrasering av hans stora verk *A la recherche du temps perdu* (sv: *På spaning efter den tid som flytt*) på denna lilla historia.

Att söka information om gården Nedergaard

När jag på 1980-talet började titta lite närmare på den Neergaardsläkt (det finns några stycken) som intresserade mig, så fann jag att släkten kunde spåras tillbaka till en gård kallad Nedergaard (modern dansk stavning: Nedergård) i Grædstrup (eller Gredstrup) sogn (sv: socken) i Tyrsting herred (sv: härad) på (mellersta/södra) Jylland. Därifrån kom den förste kända personen i släkten på 1600-talet. Då Internet fick sitt genomslag först i början av 1990-talet var det inte lätt att hitta information. Jag lyckades dock hitta en analog kartatlas över Danmark i skala 1:200 000 som gjorde att jag kunde hitta många gårdar i Danmark; dock ej *min* Nedergaard (det finns en hel del gårdar med det namnet i Danmark).

Den äldsta släktredogörelsen över släkten Neergaard är från 1846 och sammanställdes av prästen Andreas Teilmann. Denna, och andra andrahandskällor, nämner gården med angivande av socken och härad. Den enda information som jag ytterligare hittade var att den var *en ansenlig bondgård* som lydde under godset Matstrup (eller Matrups).

Herrgården Matstrup är nog mest känd för att Karen Blixen (1885–1962) som barn ofta tillbringade somrarna där. Regnar Westenholtz (eller Westenholtz) (1815–1866), Karen Blixens morfar, blev 1853 ägare av Matstrup. Släkten, dock ej agnatiskt (patrilinjärt, enbart genom män, i första hand far – son), äger fortfarande Matstrup. Det kan också nämnas att Karens äldre syster Inger (*Ea*) Dinesen (1883–1922) var gift med Viggo de Neergaard, en ättling till den första personen i släkten Neergaard som på 1600-talet lämnade Nedergaard. Viggo är också far till författaren av *En slægts historie* (se nedan).

Mycket kan ha hänt med en gård under de nästan 400 åren sedan 1600-talet. Speciellt 1600-talet var ett århundrade som på grund av de många krigen var en mycket svår tid för stora delar av Danmark. Det finns vittnesmål om främmande truppers (läs svenska truppers) härjningar på (mellersta/södra) Jylland. Prästgården i Skade, 2 km sydväst om Nedergaard, brann 1658 och många fæstegårde (sv: landbogårdar) stod öde (<https://horsensleksikon.dk/matrup/#matrup>).

Nya upplysningar från gamla kartor

Turen vände 2022 då jag tittade på DIS historiska kartor över Danmark. Dessa är från andra halvan av 1800-talet

Bild 1: Utsnitt från DIS historiska Danmarkskartor från 1842–1899, troligen från 1885.

(1842–1899). Där hittade jag till min förvåning just den gård, Nedergaard, som jag sökte precis på rätt plats (Bild 1 ovan). Kartan visar en 3-längad gård bredvid en 4-längad gård med namnet Fuglris (eller Fugleris).

DIS kunniga kartexperter hjälpte mig att få fram två varianter av en äldre karta från 1817 över mitt intresseområde (Bild 2 och 3). På dessa kartor är både Fuglris och Nedergaard 4-längade och det är den också på en karta från 1859 (Bild 7), som jag hittade i februari 2023. På en karta från 1885 (Bild 4), som jag hittade i januari 2023, är däremot Nedergaard endast markerad som en 3-längad gård. Denna senare karta har höjdkurvor till skillnad från kartorna i Bild 2 och 3 som är koncentrerade på markuppdatering och skatteunderlag. Kartan från 1885 (Bild 4) verkar vara ritad efter samma uppmätning som DIS-kartan (Bild 1).

Alla dessa kartor som jag har studerat är från 1800-talet; tyvärr har jag inte hittat några äldre än så. Detta sista skrev jag när jag trodde att jag var klar med artikeln, men några dagar senare följde jag ett Zoom-

Bild 2: Utsnitt från karta från 1817. Kartans giltighetstid: 1817–1862. Boniteringen er udført i Mai 1821. Navne og matricul Nummere ere med Sort; Taxations Linier, Literæ og Tal med Rødt. (Sv.: Boniteringen [uppskattning av markens bördighet] är utförd maj 1821. Namn och matrikelnummer (fastighetsbeteckningar) är med svart; skattelinjer, bokstavs-beteckningar och tal med rött.) (Fullständigt uppmätt av Bæhr, Historiske kort, januari 2023. Texttydning: Poul Low Møller).

Bild 3: Utsnitt från karta från 1817. Kartans giltighetstid: 1862–1978. (Uppmätt av Bæhr och omkopierad 1862 av Sehestedt, Historiske kort, januari 2023).

Bild 4: Utsnitt från karta från 1885. (Historiske kort, januari 2023).

föredrag från Skånes Släktforskarförbund om historiska kartor där i slutet av föredraget kom en kommentar att det hos svenska Riksarkivet finns (ej inskannade) kopior av Johannes Mejers (1606–1674) kartor från mitten av 1600-talet över det danska riket d.v.s. inklusive Skåne. Jag tänkte då på uttrycket *Varför gå över ån efter vatten*, eller det är kanske just det som man skall göra i det här fallet, d.v.s. gå över Sundet: danska kartor över Skåne, när Skåne var danskt, bör väl finnas i Danmark.

Bild 5: Utsnitt från karta från 1787 med Nedergaard (förkortat Neder gd) nära bildcentrum. (Videnskabernes selskab, tecknad av O. Warberg, Historiske kort, februari 2023).

Sagt och gjort, efter ett antal minuters sökningar på nätet hittade jag drygt 230 kartor från 1642–1667 av Johannes Mejer inskannade och tillgängliga att ladda ned från nätet hos Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur. Bland dessa finns ett 50-tal kartor över Skåne. Några detaljerade kartor där Nedergaard finns markerat fann jag dock inte bland Mejers kartor. Däremot hittade jag en karta (ej Mejers) från 1787 där Nedergaard är markerad, dock bara med en symbol (Bild 5).

Nya upplysningar från gammal bok

Nästa steg blev att leta efter information om Nedergaard i skriftliga andrahandskällor. En nyttig sådan är *Danske Gaarde* av J. C. B. la Cour från 1906. I den finns inte Nedergaard med som eget *uppslagsord* eftersom Nedergaard vid den tiden (1906) inte existerade som självständig gård. Däremot finns den omnämnd under granngårdens *uppslagsord* Fugleris tillsammans med lite uppgifter om vad som hade hänt med Nedergaard (*Danske Gaarde*, band I, s. 361–362).

Det framgår där att Fugleris ägdes av Christian Lassen från hösten 1895 och till efter 1906. Det står: *Den nuvarande (1906) ägaren (av Fugleris) har tillköpt en ca 44 Tdr. Ld. (Tønder Land sv: tunnor land = tunnländ) stor Gaard, kallad Nedergaard, liggandes öster om Fugleris. Byggnaderna är nedbrutne (detta tolkar jag som att alla gårdsbyggnaderna är rivna) och på platsen är uppfört ett Arbejderhus. Alltså har Nedergaards byggnader blivit rivna före 1906 och ersatts av ett arbejderhus. Den exakta innebörden av arbejderhus är oklar, men det torde röra sig om bostäder för de som arbetade på gården Fugleris, alltså en arbetarbostad. I Sverige vid den tiden skulle det väl närmast motsvara en statarlänga.*

Fugleris köpte alltså mellan 1895 och 1906 det dåvarande Nedergaard med beteckningen *Fugleris, Grædstrup 2a*. Fastighetsbeteckningar som Nr 2a, 2b etc. förekommer redan på kartan från 1817 med giltighetstid 1817–1862 och på den 1862 omkopierade kartan från 1817 med giltighetstid 1862–1978. Fastighetslinjerna och deras beteckningar skiljer sig åt något på dessa kartor. Man har alltså använt samma kartunderlag under drygt 160 år och lagt in förändringar på denna vid behov. Dock har en omkopiering skett när det blev för mycket inaktuella data på den. De röda skattelinjerna, bokstavs-beteckningarna och talen härrör troligen från boniteringar.

Tydligt har (den gamla) Nedergaards ägor senast i början av 1800-talet delats i ett tiotal delar, av vad man kan få fram från hartkorns- (ett mått på jordens värde) och sogneprotokoll, och sålts eller arrenderats ut. Den nye ägaren 1895 av Nedergaard, Christian Lassen, ersatte den nedbrutna gården med ett arbejderhus. Är arbejderhuset den byggnad som har renoverats och som finns kvar i dag (Bild 6)?

Upplysningar från aktuell fastighetsinformation och lättillgänglig gammal information

I Danmark, likaväl som i Sverige, kan man få information om egendomar. En sådan källa är Krak (*Krak.dk*).

Bild 6: Nedergaard, som det såg ut 2010 (Google Maps, 2010).

Där kan man finna att Nedergårds (*Fuglris, Grædstrup 2a*) areal i dag är ca 24,2 ha. I *Danske Gaarde* stod att Nedergaards ägor 1906 var på ca 44 Tdr. Ld. och eftersom ett danskt tunnland är ca 0,55 ha var arealen 1906 ca 24,2 ha. Gårdens areal har alltså inte ändrats sedan 1906.

På kartan från 1817 ser *Fuglris* (fastighetsbeteckning *Fuglris, Grædstrup 1*) och Nedergaards (fastighetsbeteckning *Fuglris, Grædstrup 2*) markinnehav ut att ha varit ungefär lika stora. År 1906 var *Fuglris* totala areal 230 tunnland, som är ungefär 126,5 ha. Detta skulle kunna vara oförändrat sedan 1817, förutom de 24,2 ha som tillkom 1895, vilket då ger en area på 102,3 ha år 1817. Nedergaards totala markareal skulle 1817 då ha varit ca 100 ha. Detta kan jämföras med summan av alla fastighetsbeteckningar börjande på *Fuglris, Grædstrup 2* (d.v.s. *Fuglris, Grædstrup 2a, 2b, 2c, ...*) (Bild 7). Denna summa är i dag ca 91,7 ha. Storleksordningarna stämmer väl överens (se tabellen).

Som avslutning ger jag bara lite information från en bok som kom 2022 av Peder Dam, *De danske landbebyggelser i 1680'erne*, Selskabet for Udgivelse af Kilder til Dansk Historie. I denna finner man, förutom en del annan information, att *Fuglris* på 1680-talet hade 26,4 ha odlad mark medan Nedergaard hade 28,4 ha. Som jämförelse kan nämnas att *Fuglris, Grædstrup 2a* är i dag på 24,2 ha och att huvudgården *Matstrup* på 1680-talet hade 70,3 ha odlad mark, bara 2,5 gånger mer än Nedergaard. Inte bara Nedergaards uppodlade areal var större än *Grædstrup*s utan också värdet på jorden var något högre: 5,31 htk (hartkorn, ett mått på jordens värde) för *Fuglris*, medan Nedergaards jord värderades till 5,48 htk (medeltal för gårdar var 5,7 htk).

Sammanfattning

Vad jag har kommit fram till med hjälp av kartor och lite kompletterande information är att Nedergaard på 1600-talet torde ha varit en medelstor gård, som senast 1817 hade en 4-längad gårdsbyggnad. Intill Nedergaard låg en 4-längad *tvillinggård* *Fuglris*. På 1680-talet var Nedergaard på 28,4 ha, något större än *Fuglris*. Båda gårdarna utökade sedan troligen sina arealer till ca 100 ha vardera. På 1800-talet verkar, av någon anledning, utvecklingen för Nedergaard varit något annorlunda än för *Fuglris*. Att Nedergaard går från att vara 4-längad till att vara 3-längad någon gång under perioden 1859–1885, om man får tro kartan från 1885, kan vara ett tecken på en krympande verksamhet. Dessutom var *Fuglris, Grædstrup 1a* betydligt (ca 3 gånger) större än *Fuglris, Grædstrup 2a* (nya Nedergaard) (Bild 7).

Bild 7: Utsnitt från karta från 1859 visande att då var *Fuglris* uppdelat i *Fuglris 1a* och *1b* samt Nedergaard uppdelat i Nedergaard 2a till 2i. (Tecknad av M. Lumholtz, Historiske kort, februari 2023).

I samband med att Christian Lassen övertog *Fuglris, Grædstrup 2a* revs Nedergaards gårdsbyggnader och, på samma plats, uppfördes ett *arbejderhus*. Detta är nog den byggnad som finns kvar än i dag efter flera renoveringar. Det finns ett foto från 2001 i Rolf V. de Neergaard, *En slægts historie*, Gunderslevholm, 2002, s. 11, (existensen av denna kombinerade släkthistoriska bok och memoarbok upptäckte jag 2022) som avviker något från hur det såg ut 2010. På ett flygfoto från 1954 finns en lika stor byggnad, så byggnaden är säkerligen uppförd senast 1954. På Kraks Internetsite (*krak.dk*) kan man enkelt jämföra flygfotot från 1954 med ett från 2020.

Tabell: Landarealer för Fuglris (Fuglris, Grædstrup 1), gamla Nedergaard (Fuglris, Grædstrup 2) och nya Nedergaard (Fuglris, Grædstrup 2a).

År	Fuglris (Fuglris, Grædstrup 1)	Nedergaard ("gamla Nedergaard") (Fuglris, Grædstrup 2)	Nedergaard ("nya Nedergaard") (Fuglris, Grædstrup 2a)
1817	126,5 ha - 24,2 ha = 102,3 ha	Lika som Fuglris: ca 100 ha	
1895– 1906	Tillköpt 44 Tdr. Ld. = 24,2 ha Totalt: 102,3 ha + 24,2 ha = 126,5 ha		44 Tdr. Ld. = 24,2 ha
2023	230 Tdr. Ld. = 126,5 ha	91,7 ha (summan av delarna Fuglris, Grædstrup 2a, 2b, 2c, ...)	24,2 ha

Söka information om danska gårdar på egen hand

För att söka på nätet kan det vara bra att använda ord som kort (sv: karta) och matrikelkort.

- Krak: <https://www.krak.dk/> (Kraks Forlag A/S är världens äldsta vejviserforlag grundat 1770; namnet Krak kommer från Thorvald Krak som tog över företaget 1862).
- Geodatastyrelsen: <https://gst.dk/>. Historiske kort på nettet: <https://hkpn.gst.dk/>.
- Historiske kort - Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur: <https://historiskekort.dk/>. Innehåller data fra Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur, som är fritt tillgängligt under följande villkor: (https://dataforsyningen.dk/asset/PDF/rettigheder_vilkaar/Vilk%C3%A5r%20for%20brug%20af%20frie%20geografiske%20data.pdf).

- Bok (i 4 band) om danska gårdar: *Danske Gaarde: Danske Gaarde Illustreret Statistisk og Historisk Haandbog for Det Danske Landbrug Udarbejdet af J.C.B. La Cour under medvirkning af Kammerjunker E. Hedemann, Aarhus, Vejle, Ringkøbing og Ribe Amter, Aarhus, Danske Gaardes Forlag, 1906* (<https://www.ronlev.dk/lokalhistoriske-boger/124-flere-amter/1691-danske-gaarde-af-j-c-b-la-cour.html>).

En stor mängd litteratur och dokument har av Claus Rønlev skannats och tillgängliggjorts på nätet: www.ronlev.dk.

Ulf Ekblad
uffe@ulfekblad.se

Salpetersjudare – Pissegubbar

Släktforskarförbundets Kursledarakademi, för oss som gått kursledarutbildningen, anordnade den 16 mars 2023 ett föredrag om salpetersjudare. Det var Bo-Lennart Andersson som pratade under temat *Hitta dina krutdoftande förfäder*.

Liksom så mycket annat i Sveriges historia så var det kungamakten och krigföringen som låg bakom denna verksamhet. Salpeter var viktigt för tillverkning av svart krut, och salpeterframställning har därför varit styrt av kungliga regler och förordningar under lång tid. Och det var bönderna som fick ställa upp.

Musketerare

Svartkrut och salpeter

Användandet av svartkrut spreds österifrån av araberna och kom till Europa på 1300-talet. Det var då revolutionerande för krigföringen, då man kunde börja använda eldvapen, och efterfrågan på svartkrut blev mycket stor. Svartkrut bestod av 75 procent salpeter, 15 procent träkol och 10 procent svavel, och efterfrågan på salpeter blev därför stor.

Salpeter, eller Kaliumnitrat (KNO_3), idag även kallat kalksalpeter, används fortfarande t.ex. för tillverkning av gödningsmedel, sprängämnen och

konserveringsmedel. Salpeter uppkommer naturligt när organiskt material bryts ned i jord, men kan även framställas kemiskt.

Salpetersjuderiet

Man upptäckte att salpeter fanns i stora mängder under ladugårdar, vilket fick Gustav Vasa att förklara all jord under ladugårdar och andra uthus för krono regale, d.v.s. tillhörande staten. Alla bönder tvingades leverera en viss mängd salpeterjord tillsammans med aska, ved och kol till ett sjuderi. Detta ersattes 1634 av en salpeterskatt, då i stället salpetersjudarna själva fick hämta jorden under böndernas ladugårdar.

Salpetersjudarna tillsattes av krigsmakten, för att effektivare hantera och kontrollera att all gödseljord togs tillvara. Bönderna ålades att ha trögolv i ladugårdarna för att salpeterbildningen skulle kunna ske och salpetersjudarna hade rätt att till och med bryta upp stallgolven. Arbetarna skulle hållas med mat och logi så länge arbetet pågick. När de var klara fick bönderna själva fylla på ny jord och eventuellt lägga nya golv. De våldgästade statliga arbetarna, som vart femte år knackade på dörren, kallades föraktfullt för *pissegubbar*.

1723 fick bönderna rätt att själva tillverka salpeter och att sälja den till Kronans kruttillverkare. Eftersom sjudarnas besök var ovälkomna utnyttjade bönderna alltmer denna rätt.

Tillverkningen av salpeter var en utdragen process. När jorden var mogen urlakades den först i stora kar. Därefter kokades lakvattnet sakta (sjöds) under många dagar tills salpetern utkristalliserades.

1784 beräknades tillverkningen i landet ha uppgått till 30 000 lispund d.v.s. ca 255 ton.

Salpeterlador

År 1746 bestämde Krigskollegium att det skulle anläggas särskilda *salpeterlador*. Här skulle salpeter, med samma process som skedde under stallgolven, framställas på konstlad väg.

Där tog man tillvara på allt som kunde ge salpeter. Där blandades kalk och jord med allehanda avskräde, som latrinnehåll, döda djur och ruttet kött. Efter två till fyra år var rötningen och salpeterväxten färdig och man lät laka ut massan i stora kar.

Carl von Linné beskriver i sin *Skånska resa 1749*, salpeterladorna och skötseln av dessa ingående.

1800-talet

Kronans rätt till jorden under gårdarnas uthus upphörde vid 1804 års slut, men bönderna var fortfarande ålagda att leverera 4,5 kg salpeter per hemman. Detta leveranstvång upphörde 1830.

Upptäckten av stora salpeter tillgångar i utlandet medförde att behovet av den inhemska tillverkningen av salpeter minskade och den statliga salpetersjuderistaten, som ansvarat för salpeter tillverkningen i Sverige från 1500-talet, avskaffades 1895. Därmed upphörde ett näringsfång som under 400 år vållat både kronan och bönderna stora bekymmer.

Källmaterial

Salpeterskatten var under perioden 1634-1801 en del av de statliga skatterna, och du kan hitta dem i jordeböckerna. Enligt 1772 års jordebok utgjorde i Åkarps by, Burlövs socken salpeterskatten knappt 1 daler för ett hemman på 1/2 mantal, av den totala skatten på 32 daler.

Ansvar för salpetersjuderiet låg på landshövdingen, och han skulle i sina femårsberättelser under rubriken *Binäringar* redogöra för hur salpeterladorna i länet fungerade.

Från den danska tiden ska det finnas en salpetermantalslängd upprättad för Jämshögs socken redan 1637.

Torsebro krutbruk norr om Kristianstad finns nämnt från slutet av 1600-talet, och på Länsstyrelsen i Skånes hemsida under *Besöksmål* finns dess historia och kruttillverkningens historia beskriven.

I den vetenskapliga rapporten *Krigets salt: Salpetersjudning som politik och vetenskap i den svenska skattemilitära staten under frihetstid och gustaviansk tid* av Thomas Kaiserfeld, finns ett omfattande register av källor. Rapporten finns även tryckt med ISBN 978-91-85767-42-7.

På DIS-Bergslagens hemsida (under dokument) finns en artikel *Salpeter och tillverkning av krut*, skriven av Brage Lundström, med mycket forskningsresultat, som kan ge ledtrådar.

Salpetersjudare i litteraturen

Per Anders Fogelströms historiska roman *Vävarnas barn* (1981) utspelar sig delvis på Kungsholmens salpetersjuderi i Stockholm och beskriver i detalj hur utvinningen gick till.

Sara Lidman skildrar i boken *Vredens barn* (1979) hur salpeterframställningen kunde gå till i Västerbotten.

Margit Friberg skildrar i sin bok *Skog har öron, mark har ögon* (1975) salpetersjudares arbete på Öland vid tiden för Carl von Linnés öländska resa 1741.

Torgny Larsson

Torgnys kontaktuppgifter finns på sista sidan.

DIS Syds årsmöte 2023

Även i år kunde DIS Syd arrangera sitt årsmöte på traditionellt sätt. Under pandemin 2020 och 2021 genomfördes våra årsmöten digitalt. Sedan april 2020 har föreningen ersatt de flesta träffarna med digitala möten. Inte heller styrelsemötena har kunnat genomföras fysiskt. Endast vid ett möte har styrelsen träffats, på februaris sista dag, för att underteckna verksamhetsberättelsen för 2022.

Vi har emellertid goda erfarenheter av att träffas digitalt i styrelsemöten och utbildningar, även om vi tycker det är mycket trevligare att träffas på riktigt. Därför konstaterar styrelsen i verksamhetsplanen för 2023 att våra aktiviteter och träffar framgent kommer att vara både fysiska och digitala.

Vårt årsmöte ägde rum i Klippan den 26 mars. Det visade sig, precis som de senaste två åren, vara samma söndag skulle landet övergå till sommartid – dålig timing igen! Klockan 13 hälsade föreningens ordförande Viveca Kristiansen 27 deltagare välkomna till Sågenhuset i Klippan där Åsbo Släkt- och folklivsforskare har sin lokal (föreningen presenteras på sid. 16).

Ordförande Viveca inledde årsmötet. Staffan Knös, föreningens tidigare ordförande, valdes till mötesordförande, undertecknad till mötessekreterare samt Nils Ottervik, Degeberga och Karl-Arne Iderot, Bjuv till justerare och rösträknare. Därefter fastställdes den föreslagna dagordningen samt att årsmötet varit utlyst i behörig ordning.

Viveca tackar de avgående styrelseledamöterna Lena, Staffan och Mats med blomstercheckar

Disbytombudet Kent och faddern Torgny fick besök under kaffepausen.

Viveca redogjorde för styrelsens verksamhetsberättelse för 2022 och kassören Nicklas Ljungström lämnade årets ekonomiska redovisning, som visade ett rörelseresultat på plus 82 373 kr. Revisionsberättelsen föredrogs av revisorn Bengt Johansson som förslåg att styrelsen skulle ges ansvarsfrihet för förvaltningen 2022. Årsmötet beslöt på revisorernas förslag att fastställa den föreslagna resultat- och balansräkningen för 2022, beslöt att det gångna årets resultat skulle överföras i ny räkning samt beslöt därefter att ge styrelsen ansvarsfrihet för 2022 års förvaltning.

Viveca föredrog därpå styrelsens förslag till verksamhetsplan och budget för 2023. Under Coronapandemin har föreningens intäkter i stort följt budgeten, medan utgifterna har blivit betydligt lägre än beräknat till följd av inställda aktiviteter, främst under våren 2022. Av verksamhetsplanen framgick att föreningen planerar för både traditionella träffar och digitala aktiviteter under 2023. Årsmötet lade budgeten och verksamhetsplanen för 2023 med godkännande till handlingarna.

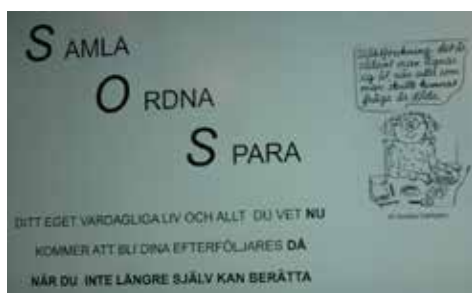
Därpå bestämde årsmötet på styrelsens förslag om oförändrad medlemsavgift i DIS Syd för 2024, alltså 70 kr för helbetalande och 35 kr för familjemedlem. Vidare beslutades att reseersättning skulle utgå, som tidigare, enligt statliga normer.

Viveca Kristiansen, Skivarp, omvaldes som föreningens ordförande intill årsmötet 2023. Som styrelseledamöter på två år nyvaldes Ewa Runesdotter, Kristianstad, Ingrid Christensson, Trenså och Robert Wahlgren, Malmö samt omvaldes Anders Lindberg, Lund också på två år. De nya styrelseledamöterna presenteras på nästa sida. (Magnus Hellblom, Lund, Bo

Lundgren, Nymölla, Nicklas Ljungström, Ystad samt Lars Åke Sellberg, Lund har ett år kvar i styrelsen).

Som revisorer omvaldes Tommy Göransson, Skurup och Bengt Johansson, Östra Ljungby och som revisorssuppleant omvaldes Marie Karlström Sibbhult. Årsmötet valde därpå om valberedningen Ingrid Christensson (sammankallande), Trenså samt Inge-Mar Odenbrand, Magnus Hellblom och Anders Lindberg, alla från Lund.

Mötesordförande Staffan gratulerade föreningens omvalda ordförande Viveca Kristiansen. Viveca tackade för förtroendet. Sedan avtackade hon de avgående styrelseledamöterna Staffan Knös, Mats J Larsson och Lena Ringbrant Ekelund. Hon tackade därpå årsmötesdeltagarna och förklarade årsmötet avslutat.

Efter en välbehövlig fikapaus med besök hos faddrar, disbytombud och Skånes släktforskarförenings bokbord lyssnade årsmötet på ett föredrag av Lisbeth Sällström, arkivarie hos Kullabygdens Släktforskare, under rubriken *Samla-Ordna-Spara*. Ett ämne som passar oss släktforskare. Lisbeth gav oss otaliga tips och idéer.

Mats J Larsson

Lisbeth Sällström

Konstituering av styrelsen

Vid sitt konstituerande digitala sammanträde den 29 mars utsåg DIS Syds styrelse Magnus Hellblom till föreningens vice ordförande (nyval) och Nicklas Ljungström till kassör (omval). Mötessekreterare kommer att utses möte för möte. Till utbildningsansvarig

utsågs Anders Lindberg (omval) och som medlemsregisteransvarig utsågs Robert Wahlgren (nyval) medan Lars Åke Sellberg utsågs som Webbmaster (omval). Mats J Larsson fortsätter tills vidare som redaktör för **DISkutabelt**. Ingrid Christensson blev ansvarig för föreningens Facebook. Torgny Larsson fortsätter som ansvarig för föreningens Zoomkonto. Anders Lindberg är föreningens kontaktperson med Skånes Arkivförbund medan Magnus Hellblom är vår kontaktperson med Arkivcentrum Syd.

Vid styrelsemötet den 26 april utsågs som DIS Syds ombud vid Sveriges släktforskarförbunds riksstämma i Östersund den 26 augusti 2023 Ingrid Christensson, Robert Wahlgren och Lena Ringbrant Ekelund.

Viveca Kristiansen

Nya i styrelsen Ingrid Christensson

Jag är född och uppvuxen i Simrishamn. Min far började släktforska under 1960-talet, då med besök på Landsarkiven i Lund och Vadstena. Även pastorsexpeditioner besöktes. Vi övriga i familjen följde ibland med och roade oss med annat under tiden far forskade. Allt skrevs rent och sparades sökbart i pärmar. När min far gick bort 2015 bestämde vi barn att fars släktforskning måste sparas, så vi alla tre kunde ta del av det hela. Min son fick då som sommarjobb att lägga in släktforskningen i Disgen. Tipset på släktforskningsprogrammet fick jag på jobbet. Mormors sida fanns inte med och här tog jag vid. Jag trodde att det skulle bli enkelt. Nej, det blev det inte! Mormor stod som oäkta i födelseboken från år 1900. Hennes morfar och mormor var faddrar vid dopet.

Jag lyssnade på en föreläsning om DNA-släktforskning, köpte kit, topsade mig och skickade in provet till

Family Tree DNA. Jodå, den frågan löste sig och jag blev fast i släktforskandet! Det fanns och finns ännu släktfrågor kvar att lösa.

Släktforskandet på egen hand är spännande och roligt. Kör du fast är det bra att prata med andra och få stöd. Då är det bästa de riktiga mötena med andra släktforskare och att vara med på studiecirkelträffar i föreningen. Visst finns Facebook när det kniper, men de riktiga mötena ger mest.

Roligt är det också att visa andra hur släktforskning går till. Jag har varit släktforskarvärd på biblioteket i Hållaryd under ett par terminer.

För övrigt trivs jag med familj och vänner, uppskattar utflykter i lugnt tempo och läser gärna både fack- och skönlitteratur.

Ingrid Christensson

Ingrids kontaktppgifter finns på sista sidan.

Ewa Runesdotter

Ewa Runesdotter heter jag och är ny i styrelsen. Jag har hållit på med släktforskning sedan i slutet av 1970-talet och började att hålla kurser 1991 i Kristianstad. Jag är uppväxt i Åhus och flyttade till Kristianstad 1970 i samband med att mina föräldrar skildes.

I mitt första äktenskap bodde jag i Venestad, Träne församling, där mina två söner är födda och uppväxta. De har nu egna familjer med barn så jag är farmor till två pojkar och två flickor! Jag bor nu i en bostadsrätt i Kristianstad där jag också ingår i bostadsrättsföreningens styrelse.

Mitt första yrke var kallsköna, därefter utbildade jag mig till karttekniker och arbetade som det i några år. Har även arbetat i hemtjänst, storkök och som frukostvärdinna på hotell.

Sedan 1998 driver jag släktforskningsföretaget AnEken där jag gör uppdragsforskningar och ger ut läroböcker. Jag har använt Disgen sedan mitten av 90-talet. Jag håller kurser och föredrag i Studieförbundet Vuxenskolan Skånelands regi. Pandemin gjorde att jag började hålla kurser digitalt och det har jag verkligen inte ångrat! Så roligt att ha deltagare

från olika håll i landet och att lära känna så mycket nytt folk!

Jag håller grund-, fortsättnings- och handstilstolkningskurser i släktforskning och fastighetsforskningskurser, alla både digitalt och fysiskt. Fastighetsforskning har jag hållit på med i ca åtta år. Det är väldigt roligt och intressant att kunna få veta

lite om fastigheter, vilka som bott och ägt husen, laga skifteskartor med handlingar som är så spännande att läsa i och att också kunna ta reda på fastighetens ursprung via lagfarter och kartor.

Kvinnohistoria och hur människor levde i äldre tider är också ett av mina stora intressen. Jag skriver och håller föredrag om *osedligt kvinnfolk* såsom barn- och giftmörderskor som man kan läsa mycket om i fängelse- och domböcker. Intressant med detta är att man får veta mycket om tiden och hur man såg på och dömde *kvinnsfolken*, alltså de kvinnor som inte följde tidens normer. Kolla mer på min hemsida www.an-eken.se.

Ewa Runesdotter

Ewas kontaktuppgifter finns på sista sidan.

Robert Wahlgren

Jag heter Robert Wahlgren - Robban - och är ny styrelseledamot i DIS Syd. Jag är född och uppväxt i Malmö och nu efter lite turer runt om i Skåne är jag tillbaka till Malmö sedan tre år.

Min yrkesbana började som sjöman, sedan utbildade jag mig till sjöingenjör. Jag har haft arbetsplatser inom kärnkraft-verken och numera är jag projektledare inom fjärrvärme.

Jag är släktforskare sedan början av 90-talet, då jag bodde i Helsingborg. Där var jag även engagerad i Helsingborgs släktforskarförening och hade också där styrelseuppdrag.

Min f.d. frus farbror blev en inspirationskälla då han hade gjort ett digert arbete med släktforskningen på sin släkt.

Jag har mina anor till stor del i Skåne och Blekinge. Det är flera båtsmän och sjömän men även kvarnbyggare och kvarnägare, vilka förde mig till Tyskland. Dessa spår jag kommer att följa vidare.

Även lite spännande fängelsekunder dök upp som förde mig till en bergknalle på Långholmen i Stockholm där fången ristat in sitt namn – släktforskningen fick en ny dimension när historien knöts ihop med nutid.

Jag blev kontaktad av en släktforskare från Blekinge, Sven Algren från Asarum, som hade hittat en ana till mig som var organist och uppfinnare på 1700-talet. En spännande del av historien som jag planerar att fokusera mer på i framtiden.

Förutom släktforskningen är jag en inbiten MFF:are som gärna följer deras matcher. Lite golf försöker jag också hinna med. Min fru Jessica håller också på med släktforskning i mindre skala.

Robert Wahlgren

Roberts kontaktuppgifter finns på sista sidan.

Min farfar och hans syskon

Min farfar hette Oskar Nilsson (f 1881) och kom från Stora Skudderup nr 1, en gård i en liten by i Norra Rörums församling. Han lämnade bygden när han var 19 år, arbetade som dräng några år i sydvästra Skåne, innan han gjorde värnplikt vid Svea Livgarde i Stockholm. Efter det utbildade han sig till polis i Malmö, gifte sig och bildade familj och förblev Malmö trogen till sin död. Han lämnade alltså hembygden för gott 1900.

Men hur gjorde Oskars syskon, stannade de kvar i hembygden, vilket var vanligt i tidigare generationer eller fann de sin framtid på andra platser? Hur levde de sina liv? Oskar hade sju syskon, föräldrarna var hemmansägaren Nils Jönsson (f 1852) och Helena Nilsson (f 1850). Helena var dotter till åbon Nils Jeppsson från Stora Skudderup nr 2. Föräldrahemmen var alltså granngårdar. Oskars två äldsta syskon, Gunilla (f 1872) och Carl Emil (f 1876) födde Helena som ogift och medförde i boet. Kanske var Nils far även till det yngsta av dessa barn, Helena och Nils gifte sig bara några månader efter Carl Emils födelse.

Nils Jönsson och Helena Nilsson, dotter, troligen min farfars föräldrar.

Jag har studerat kyrkoböckerna i första hand för att se hur min farfars syskons liv blev. De var åtta i syskon-skaran, men jag har räknat bort det yngsta barnet, Herman Gottfrid (f 1892), eftersom han dog redan vid tre års ålder. Syskon-skaran bestod då i min undersökning av två flickor och fem pojkar. Gunilla (f 1872), Oskar (f 1881) och Johan Theodor (f 1884) lämnade hembygden för gott, när de flyttade hemifrån. Både Gunilla

och Oskar flyttade till Malmö, där de gifte sig och bildade familj, Gunilla blev hemmafru och Oskar polis. Johan Theodor bosatte sig i Lund och arbetade efter dränganställning som trädgårdsmästare och skaffade sig ett eget litet trädgårdsmästeri. Även han gifte sig, men han dog efter bara två månaders äktenskap, av *embolia cerebri*, dvs av stroke. Han blev bara 34 år.

Alla fem pojkarna arbetade vid något tillfälle som drängar när de lämnat hemmet. Sverige var i mångt och mycket då fortfarande ett jordbrukssamhälle. Flera av pojkarna hamnade av någon anledning i sydvästra Skåne. Förutom drängarbete lockade kalkbrottet i

Klagshamn med arbete. Den som först fick anställning där var Johannes Leander (f 1879), som sedan lockade dit flera av sina bröder. Jag, som är uppväxt i Malmö, kommer ihåg hur min far stod vid kalkbrottets kant och sa, att där skulle en bro till Köpenhamn någon gång byggas. Tänkte han manne på sina farbröder som arbetat där under en tid, några kanske samtidigt?

Några flyttade tillbaka från sina drängarbetsplatser till hembygden, om inte till Skudderup nr 1 så till närliggande platser. Johannes Leander (f 1879) var den som nog hade svårast att hitta sin plats att leva på. Han var först husar i några månaders tid i Helsingborg och bytte efternamnet Nilsson till Wendt. Under en tioårsperiod var han sedan dräng, först i barndomshemmet, sedan hos sin äldre bror Carl Emil. Därefter följde Klagshamn, och i Tygelsjö, där kalkbruksarbetarna bodde träffade han sin blivande fru, den dövs-tumma Anna Augusta Andersson (f 1873) från Växjö. De flyttade tillsammans tillbaka till Johannes Leanders hemtrakter, till Tjörnarps, där han stod som åbo.

Redan som 17-åring flyttade Nils Arvid (f 1886) hemifrån, arbetade som dräng i sydvästra Skåne, även han. Efter gjord militärtjänst flyttade han också tillbaka till hemvana trakter, till Sösdala, där han började som cementarbetare och slutade som ägare till ett cementgjuteri. 1918 gifte han sig med kontorsbiträdet Ingeborg Johnsson (f 1894). De fick tre söner som alla valde bort Nilsson och tog namnet Arvidsson efter faderns andranamn. De fick också läsa vidare och alla fick akademiska yrken, en av dem blev professor. Nils Arvid dog vid 61 års ålder 1947 som en välbärgad man.

Carl Emil (f 1876) tog drängplats, han som de andra bröderna, men höll sig till närsamhällena. Han träffade pigan Emma Johansson, som han gifte sig med. De flyttade till Deleberga i Matheröds församling, inte långt från barndomshemmet. Carl Emil var hemmansägare, och under många år fick han hjälp med jordbruket av brodern Johannes Leander. Carl Emil och hans hustru fick fem barn, i ett andra gifte fick han ytterligare två barn. Han avvek från syskonen genom att inte döpa barnen, troligen hade han gått med i en frikyrklig församling som förbjöd barndop. Väckelserörelsen växte sig stark omkring sekelskiftet 1900 och många hem påverkades av den. 1929 flyttade han med familj till Sösdala, där brodern Nils Arvid redan bodde. Där arbetade han som träskomakare de sista åren.

Slutligen kommer jag till yngsta dottern, Ida Mathilda (f 1888). Hon gifte sig aldrig, och hon bodde kvar i föräldrahemmet tills hon var 36 år. Då blev hon ägare till ett litet hus alldeles i närheten, där hon försörjde sig som väverska.

Ja, detta visade sig bli en liten sammanställning av en familj, vars öden liknade många andra familjers, en blandning av glädje och sorg. Jag tror nog, att Helena och Nils kunde luta sig tillbaka, tillfredsställda av att det gått hyfsat bra för de sju barnen, de som uppnådde vuxen ålder. Några försvann en bra bit bort, medan andra höll sig i närheten av barndomshemmet.

Det gällde inte längre att födas, leva och dö på samma ställe, som i tidigare generationer varit fallet. Barnen utvecklade olika anlag och fick olika intressen. Jag tycker nog jag har kommit min släkt på farssidan närmre, att jag lärt känna mina anor.

Lena Nerud Franzén

Skudderup är en by i mellersta Skåne. Den är liten och står oftast inte med på kartorna. Den ligger i norra delen av Höörs kommun och Norra Rörums socken. En liten bit från gränsen till Hässleholms kommun. Till Skudderup hör Stora och Lilla Skudderup vilka består av åtta respektive två fastigheter.

Oxie Härad's Hembygdsförening

Oxie Härad's Hembygdsförening bildades 1931 och är medlemmar i såväl Sveriges som Skånes Hembygdsförbund. Oxie Härad's Hembygdsförening har 528 medlemmar (2023). Föreningen har till ändamål att stödja hembygdsvård och hembygdsforskning samt sprida kännedom om detta i häradet.

Vad är då hembygdsvård?

Föreningen äger en mölla i Bröddarp, utanför V. Ingelstad som donerades av siste ägaren. Möllan är

byggnadsminnesförklarad. Denna vårdar vi och visar upp. Möllan är öppen för allmänheten på Mölledagen, 1:a söndagen i juli. Möllan hade även guidade visningar söndagar under juli och augusti 2022. På kulturarvsdagen i september var möllan också öppen, mycket uppskattat.

Kan vi vårda hembygden?

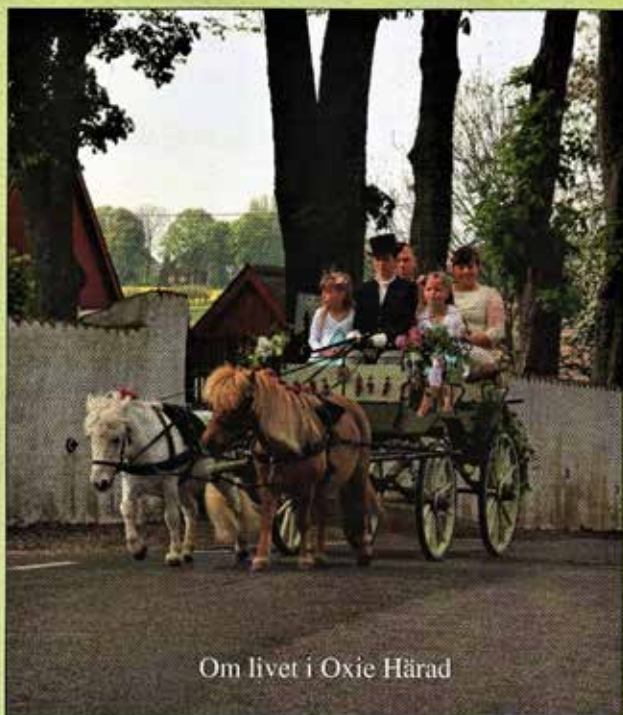
Vi kan lämna synpunkter på något vi får reda på skulle försämrade hembygden i form av förstörelse av gamla byggnader och kulturmiljö, men vi är inte en remissinstans. Denna verksamhet har vi inte fokus på.

Hembygdsforskning?

Det vi bidrar till här är att vi ger ut årsböcker. De innehåller artiklar inom ett brett område som har anknytning till vad som skett inom häradets gränser. Alla medlemmar som så önskar kan bidra med artiklar. I årsböckernas början var det mycket om kyrkorna i häradet och titlar som Forntid här hemma, Byarna vid landsvägen, etc. De senaste 30 åren har årsskrifterna haft ett blandat innehåll och därför har ett register gjorts där man kan söka på socken.

Vissa årsböcker innehåller artiklar om ägandet och familjesammansättning till gårdar inom en socken, långt tillbaka i tiden. Intressanta bilder brukar belysa texten. Gårdsdiplom delas ut till sökande som inom sin släkt haft gård inom Oxie Härad i 100 år eller mer. Årsböcker har delats ut till bibliotek inom häradet. Boken brukar vara färdig i november och delas då ut till medlemmar och bibliotek.

Vackra vagnar på väg till dans bort i vägen

Om livet i Oxie Härad

**OXIE HÄRADS HEMBYGDSFÖRENING
ÅRSBOK 2022**

Vi har ett mindre bibliotek som kan användas att söka information från. Vi tar också emot böcker och mindre föremål från häradet. Tyvärr saknar vi lokal för tillfället och därför är det mesta förvarat i lådor tills vi får ny lokal.

Cirkelträffar och filmträffar Lär känna din bygd bibrar till intresse för forskning. Öppet för alla att vara med och prata, berätta och fråga kring dagens ämne. En grupp arrangerar berättaraftnar i ämnen som känns aktuella att belysa och det ger också tillfälle för medlemmar och intresserade att träffas. Ett uppskattat inslag är byavandringar, kyrkogårdsvandringar och studiebesök. Deltagande på Marknader, där vi presenterar föreningen, ger många intressanta samtal och ibland nya medlemmar.

DISkutabelt som pdf ?

Vill du alla nummer av **DISkutabelt** som pdf, erbjuder vi den möjligheten. Samtidigt som tidningen ges ut får du en e-post som innehåller pdf-filen. Det ger både en minskad belastning på miljön och en besparing.

Vill du ha tidningen som pdf? Skicka namn och medlemsnummer till Robert Wahlgren på robert@dis-syd.se. Tänk på att pdf-filen skickas till den e-postadress du har i DIS medlemsregister. Hur du ändrar uppgifter i medlemsregistret kan du se under Adressändring i redaktionsrutan på sidan 2.

Oxie Härad omfattas av Malmö, Vellinge, Svedala och Staffanstorps kommuner. Det är 23 före detta socknar inom häradets gränser och flera byar kan finnas inom en socken. Det geografiska området är stort. Häradet verkade ju även i de socknar som var självständiga innan Malmö växte och blev en stad. Vi samarbetar med andra föreningar som har liknande verksamheter inom och utanför häradet. Här är vi öppna och samverkar gärna med fler. Föreningen vill vara aktiv inom olika områden som ökar intresset för hembygden.

Vi har sockenombud som har möjlighet att skapa aktiviteter inom sin socken eller bedriva hembygdsforskning och skriva artiklar i årsboken. Ett nyligen startat projekt tillsammans med Vellinge Fotoklubb och Vellinge kommun är att digitalisera bilder i en databas som kommer allmänheten till gagn.

Föreningen gör studiebesök på intressanta platser. Senast var vi på Stadsarkivet i Malmö. Hembygdens dag firar vi med besök vid något kulturarv inom häradet som t.ex. Bolmers högar och Månstorps Gavlar.

Robert Jensen

Ordförande

Oxie Härad's Hembygdsförening

- Föreningen bildades 1931
- Föreningens område omfattar Malmö, Vellinge, Svedala och Staffanstorps kommuner
- Antal medlemmar 528
- Föreningen är medlem i Sveriges Hembygdsförbund och Skånes Hembygdsförbund
- Ordförande Robert Jensen
- Hemsida www.oxiehembygd.se/oxie
- E-post oxiehembygd@gmail.com

Upptäck Disbyt

Alla medlemmar kan bidra till Disbyt – och alla andra kan söka i databasen. Om du är medlem och skickar in ett utdrag till Disbyt så får du se fler uppgifter. Genom Disbyt kan du också få möjlighet att knyta kontakter och byta uppgifter med andra släktforskare.

På Föreningen DIS hemsida kan du läsa om hur du gör ett Disbytutdrag. Utdraget skickar du sedan med e-post till vårt Disbytombud Kent Hektor. Adressen finns på sista sidan.

Åsbo släkt- och folklivsforskare

Åsbo Släkt- och Folklivsforskare är en av de största föreningarna i Skåne och vi har öppet för allmänheten två eftermiddagar varannan vecka, en kväll varannan vecka samt en söndag i månaden i vår föreningslokal på Ängelholmsgatan 9 i Klippan. På bilderna nedan ses exempel på aktiviteter i våra lokaler.

Lokalen hyr vi av kommunen och vi är tillsammans med 30 andra föreningar samlade i föreningshuset Sågen. Ett hus som iordningställdes för några år sedan för att samla de olika verksamheterna under ett tak.

Under 2022 utvidgade vi vår verksamhet från att enbart ha öppet i Klippan till att även driva öppen verksamhet, till hösten blir det en eftermiddag i vecka. Vi är verksamma i ytterligare två kommuner, Perstorp och Åstorp samt i en liten bit av Ängelholms kommun, och förhoppningen är att vi kan finnas av och till även i dessa kommuner. Och vi finns i Örkelljunga en torsdagsaftermiddag i veckan under terminstid.

Under pandemin drev vi verksamheten på Zoom och det var mycket uppskattat, samtidigt tog vi upp gravstensinventeringen och beslutade att göra denna digitalt sökbar, ett arbete som vi fortsatt med och nu har vi fotograferat hälften av våra 24 kyrkogårdar.

På vår hemsida kan man läsa mera om vilka projekt som föreningen har och vilket arkivmaterial som finns i vår lokal och de databaser vi kan erbjuda. Här är några exempel på databaser som är tillgängliga för föreningens medlemmar; Färingtofta och Riseberga födda 1840-51, Vedby födda 1852-74, Gråmanstorp, Rya och Örkelljunga Födda, Vigda, Döda. Det finns vidare Vigelregister för Norra och Södra Åsbo härad 1687-1799.

Den som är intresserad av emigration kan fritt söka i vårt emigrantregister som berör utflyttade från Klippans kommun under åren 1845-1923. Och det finns mycket, mycket mera.

Kom gärna och besök oss!

Marie Munke

Ordförande

Åsbo Släkt- och Folklivsforskare

- Föreningen bildades: 1987
- Föreningens område är: Norra och Södra Åsbo Härad
- Antal medlemmar: 421 medlemmar
- Föreningen är medlem i Skånes Släktforskarförbund och Sveriges Släktforskarförbund
- Medlemstidning: Åsbo Släktblad utges med två nummer per år
- Ordförande: Marie Munke
- Hemsida: <https://www.aasbo-gen.com>
- Epost: info@aasbo-gen.com

Plattgården och byn som försvann

Under 1800-talet genomgick jordbrukslandskapet i Skåne stora förändringar. De skånska godsens hade frälsebönder på godsets mark placerade i byar. Behovet av att rationalisera jordbruket ledde till att frälsebönder avhystes och att stora brukningsenheter, plattgårdar, bildades och ersatte delar av eller hela arrendebyar. Plattgården var en stor modern anläggning som kunde skötas direkt under godset, ofta med en inspektor, och arbetet kunde bedrivas med lönearbetskraft.

Idéerna till denna rationalisering kom främst från Storbritannien och under 1800-talet anlade en stor del av godsens i Skåne plattgårdar, hundratals, och många byar utplånades eller förändrades i grunden.

Samtidigt med denna utveckling infördes statsystemet i Skåne, och det fick stor påverkan på de före detta frälseböndernas liv. Nya typer av byggnader uppfördes, så kallade statarlängor, varav många fortfarande står kvar och vittnar om dåtidens samhällsstruktur.

Länsstyrelsen i Skåne har på sin hemsida historisk information om plattgårdar: www.lanstyrelsen.se/skane/ och sök på plattgård.

Katslösa by

Katslösa var en av byarna i Risekatslösa socken. I början av 1800-talet var byn 4 och 5/12-dels mantal, ägt helt och hållet av Boserups fideikommiss. Bönderna i byn var frälsebönder. Sockenkyrkan för Risekatslösa socken låg i byn – annexkyrka till Hässlunda.

I beskrivningarna 1812 till skånska rekognosceringskartan nämns att Katslösa by (se ovan) hade 10 oklurna hemman och 2 smärre hemman, totalt 12 åboar, 21 husmän och 12 backstugor. Det uppskattades att byn hade ungefär 30 hästar, 8 oxar, 30 kor, 10 ungboskap och en mängd får. Det beräknades också att man i byn vid behov kunde inkvartera 15 soldater och 15 hästar.

Plattgården Charlottenborg

Boserups säteri omtalas redan på 1300-talet och gjordes under 1700-talets slut till fideikommiss inom släkten

Ankarcrona. Godset var en stor markägare i området, och dess ägare Theodor Wilhelm Ankarcrona beslutade att omvandla Katslösa by till en modern gård (plattgård), och avhyste 1838 alla frälsebönderna i Katslösa by och Eleshults gård, och byggde en ny stor gårdsanläggning. Gården blev på närmare fem mantal stor och fick namnet Charlottenborg, troligen efter Ankarcronas hustru, friherrinna Charlotta Sture.

Förutom de tolv frälseåborna fanns i gårdarna många ur den äldre generationen, som hade undantagskontrakt på gårdarna. Dessa fanns efter 1838 oftast kvar som undantagsmän och Charlottenborg eller Boserup tog troligen över kontrakten. Några av de äldre åborna står efter 1838 som undantagsmän, och har då troligen fått undantagskontrakt med Charlottenborg eller via Boserups säteri.

Man kan även se att statardrängar börjar flytta in i de gamla gårdsbyggnaderna redan under 1838. Från 1839 finns inte längre Katslösa by i husförhörslängderna. I stället finns gården Charlottenborg (se kartan ovan). Kyrkan och kringliggande hus kommer senare att kallas Risekatslösa by.

Var blir frälsebönderna av 1838?

Nils Knutsson, åbo sedan 1829 på nr 1, var 41 år, född den 2/9 1796 i Gråmanstorp. Han kom till Katslösa 1801 då fadern blev åbo på nr 11. 1838 hade han familj med två barn, flyttar och blir åbo på Hässlunda nr 3, där han får ytterligare tre barn, varav två dör. Från 1841 står han som torpare på Gifaktshus, under Boserup, och dör där den 20/6-1842, bara 46 år gammal. Han finns inte i Disbyt.

Per Jönsson, åbo sedan 1830 på nr 2, var 49 år, född den 19/6 1789 i Katslösa nr 13 (kyrkohuset för klockringaren), och hade familj med tre barn. 1838 blir han och hans familj avhysta och statardräng Nils Pehrsson från Otarp flyttar in. Per Jönsson blir torpare på Nyhus, och får undantag där från 1851, då sonen tar över torpet. Han dör där den 15/3 1855, 65 år gammal. Han ger fem träffar i Disbyt.

Nils Jönsson, åbo sedan 1834 på nr 3, var 43 år, född den 16/11-1794 i Stenestad, och hade en familj med sex barn. 1838 blir han och hans familj avhysta och statardräng Ola Nilsson från Ottarp flyttar in. Från 1839 är familjen skriven på socknen, och från 1842 som inhyses i Risekatslösa. Från 1876 är de skrivna på Risekatslösas fattighus, och Nils dör där den 23/11 1879, 85 år gammal. Han ger två träffar i Disbyt.

Sven Olsson, åbo sedan 1820 på nr 4, var 59 år, född den 5/11 1778 på Katslösa nr 6, hade familj med ett barn. Får undantag 1838 och står sedan som undantagsman i Risekatslösa. Han dör den 24/1 1853, 74 år gammal. Han ger fem träffar i Disbyt.

Nils Andersson, åbo från 1835 på nr 5, var 32 år, född den 15/12 1805 i Norra Vram, hade familj med ett barn. Han flyttar 1838 till 3/8 mantal Hässlunda nr 24, Tullingagården, där han står som åbo. Där föds ytterligare fyra barn. Från 1868 står han som undantagsman i Norrebal nr 4, och dör där den 1/9 1875, 69 år gammal av bröstsjukdom. Han ger två träffar i Disbyt.

Ola Persson, åbo sedan 1824 på nr 6, var 51 år, född den 2/10 1786 på gården, och hade familj med fyra barn. Ola hade övertagit gården 1824 efter sina föräldrar. Flyttar 1838 med familjen till Nybrohus, Risekatslösa, som undantagsman, och där föds ytterligare ett barn. Han dör den 19/2 1861, 73 år gammal. Han finns inte i Disbyt.

Per Jönsson, åbo sedan 1834 på nr 6, var 35 år, född den 14/9 1802 på gården, har familj med två barn. Han hade övertagit gården från sina föräldrar 1834, när han gifte sig. Fader hade undantag på gården. 1838 flyttar han med familj och fadern till Hässlunda nr 23 (3/8 mantal), där han står som åbo. Där föds ytterligare fyra barn. Från 1868 står han i Norrebal nr 4 som undantagsman, och dör där den 6/3 1883, 80 år gammal. Han ger tre träffar i Disbyt.

Pål Torstensson, åbo sedan 1829 på nr 8, var 52 år, född den 24/6 1785 i Forsby, Västra Sönnarslöv, och hade familj med tre barn. Står från 1839 som undantagsman i Risekatslösa. Dör den 27/2 1857, 72 år gammal. Det finns en träff i Disbyt.

Bengt Torstensson, åbo sedan 1828 på nr 9, var 42 år, född den 7/3 1796 i Forsby, Västra Sönnarslöv, och hade familj med fyra barn. Blev 1838 åbo på 1/4 mantal Norrebal nr 1, Hässlunda, under Boserup, flyttar 1847 till Norrebal nr 5, Hässlunda under Boserup. 1851 övertar sonen Jöns Bengtsson Norrebal nr 5, och Bengt blir undantagsman på stället, och dör där den 20/12 1876, 80 år gammal. Han finns inte i Disbyt.

Nils Persson, åbo sedan 1835 på nr 10, var 40 år, född den 14/7 1808 på Eleshult, hade familj med två barn och ett tvillingpar på gång. 1838 bli han åbo på 3/10 mantal Hässlunda nr 23, Källaregården, som även den tillhörde Boserup. Tvillingarna och ytterligare tre barn föds på Källaregården, och han dör där den 12/5 1868 av bröstsjuka, 59 år gammal. Han finns inte i Disbyt.

Anders Nilsson, åbo sedan 1835 på nr 11, var 42 år, född den 2/9 1795 på Lundo nr 8, och hade familj med fyra barn. Han var tidigare från 1829 åbo på Katslösa nr 1. Familjen hamnar 1839 som inhyses på Lundo nr 5, ett torp under Boserup. Där föds ytterligare två barn och han dör där den 6/4 1847, 51 år gammal. Han finns inte i Disbyt.

Hans Persson, åbo sedan 1835 på Eleshult, var 32 år, född den 3/6 1806 på gården. Eleshult var en ensamgård vid byns norra gräns. Hans Perssons mor hade dött 1834, och 1835 tog han över gården efter sin far, samtidigt som han gifte sig med Boel Pålsson från Katslösa nr 8. Boel dog dock 1838 i barnsbörd. Fadern Pehr Hansson är 1838 68 år, och kommer att bo kvar på undantag på platsen fram till sin död 1843. Hans Persson flyttar 1838 till Ekeby, gifter om sig och blir från 1840 torpare på Krumhus, Risekatslösa. Där föds sju barn. Han dör den 22/5-1881, 74 år gammal. Han ger en träff i Disbyt.

Eftermäle

Även om livet för de avhysta åborna förändrades, kan man konstatera att Ankarcrona verkade ta väl hand om de avhysta åborna och ingen av dem hamnade som statare.

Under de kommande över 100 åren kom många att arbeta som statare på Charlottenborg, på åkrar och i stall och ladugårdar, t.ex. var mina barns mormors farfar statare på olika gods i området och från 1900 på Charlottenborg med titeln Kobestyr i ladugården, och bodde kvar där till sin död.

Under 1800- och 1900-talet utvidgades bebyggelsen kring närliggande Billesholms Kungsgård avsevärt, dels på grund av den omfattande brytningen av stenkolk, dels av att Billesholm från 1870-talet blev en järnvägsknutpunkt. Billesholm är idag en tätort, och ingår liksom Charlottenborg i Bjuvs kommun.

På den häradsekonomiska kartan från 1910-talet var Charlottenborgs areal 322 ha, varav 303 ha var åker. Idag har Charlottenborgs gård (nedan) utökats med mera skog och totala arealen är nu 535 ha, varav 205 ha åkermark, 211 ha skogsmark samt övrig mark med bland annat ett känt landmärke, en slagghög från stenkolsbrytningen, samt Söderåsens golfklubb.

Torgny Larsson

Släktforskarvecka **SKÅNE** 3–8 juli 2023

Arrangör:

Skånes Släktforskarförbund
i samarbete med lokala släktforskarföreningar

Måndag 3 juli

SkSF på Arkivcentrum Syd, Lund
Lund

Onsdag 5 juli

Österlen
Ystadbygden
Söderslätt

Fredag 7 juli

Åsbo
Kullabygden
Svalöv
Bjäre
Landskrona

Tisdag 4 juli

Mellanskåne
Staffanstorp
Eslöv-Höör
Dalby

Torsdag 6 juli

Göinge
Kristianstadsbygden
Malmö
Västerlen

Lördag 8 juli

Kävlingebygden
Lomma-Burlöv
Kullabygden
Åsbo

ArkivDigital
Det rätta till släktens historia

www.sfv2023.sgfm.se

Släktforskarvecka Skåne 2023

Skåne är rikt på kultur och historia, och som släktforskare finns det massor av intressanta saker att uppleva här. Den 3-8 juli arrangeras Släktforskarvecka Skåne för fjärde gången, och då bjuds det på släktforskaraktiviteter runt om i Skåne. Det blir en härlig blandning av föredrag, guidade vandringar, rådgivning, arkivvisningar, bildspel och mycket annat som har med släktforskning att göra. Det kommer även att ges möjlighet att dna-testa sig.

Föreningarna har kommit långt med planeringen av sina program som nu finns på vår hemsida <https://sfvs2023.sgfm.se/>. Hemsidan uppdateras kontinuerligt. Deltagande föreningar har ytterligare detaljer om programmet på respektive hemsida och Facebook. En annan källa till information om Släktforskarvecka Skåne 2023 är vår Facebook-grupp *Skåne Släktforskning*.

Släktforskarvecka Skåne fortsätter att växa vilket är mycket glädjande. I år kommer 19 föreningar att delta, vilket är tre fler än förra året. De tre som är med för första gången är Landskronabygdens Släktforskarförening, Västerlens Släktforskare och Bjäre Släktring.

Veckan inleds med en stor invigning på Arkivcentrum Syd i Lund måndagen den 3 juli. Det är *Skånes*

Släktforskarförbund, Lunds Släktforskarförening och Riksarkivet Lund som tillsammans med skånska släktforskarföreningar bjuder på en spännande heldag fylld av släktforskaraktiviteter. Förutom utställningar, bokbord, släktforskarhjälp, rundvandringar, information från DIS Syd och ArkivDigital blir det fyra föredragshållare, kända från radio och tv:

- *Fredrik Meijster*: Okända fäder och anonyma mödrar – DNA kan lösa möjliga släktgåtor
- *Gunnel Carlsson*: Om gröna rötter och trädgårdsliv
- *Ulf Ellervik*: Den svåra konsten att leva
- *Måns Linden*: Kyrkboken som journal, medicinska präster före klinikens födelse

Jag ser fram emot alla aktiviteter och hoppas att få se besökare från hela Sverige här i Skåne första veckan i juli.

Välkomna!

Hans Göran Nilsson

Ordförande

Skånes Släktforskarförbund

Jämtlands Lokalhistoriker & Släktforskare Släktforskarveckan 2023 Mittnorden - från kuster och fjäll

Släktforskarveckan i Östersund pågår mellan den 26 och 27 augusti

ArkivDigital

Mittnorden – från kuster och fjäll är temat för 2023 års nationella släktforskarveckan som hålls i Östersund. Vi har många och långa kuster i de nordiska länderna och då de tidiga kommunikationslederna främst gick över vatten, har kontakter alltid knutits och familjeband bildats mellan våra grannland.

Den gemensamma historien med Norge och Trøndelag uppmärksammas särskilt, bl.a. S:t Olavsleden, pilgrimsleden till Nidaros. Jämtlands lokalhistoriker och släktforskare har ett mångårigt engagemang i de Jämt-trønderska historiedagarna och ingår i dess Programkommitté tillsammans med Heimbygda och Föreningen Norden. Bland föredragshållarna kan nämnas Håkan Tunón som kommer att föreläsa om den norsk-svenska fäbodkulturen och Maria Press om släktforskning i Norge. Kari-Matti Piilahti och Peter Ragnvaldsson från Helsingfors lär ut hur man släktforskar i Finland, Ryssland och Ukraina. Christopher Thiele informerar om släktforskning i Estland och uppmärksammar även människorna i Gammalsvenskby.

Mittnorden är namnet på ett regionalt samarbetsnätverk mellan de centrala delarna av Norge, Sverige och Finland, från ryska gränsen i öst till Atlanten i väst. Det gemensamma samarbetsorganet Mittnordenkommittén har funnits sedan 1978 och har i drygt fyrtio år byggt på ett förtroendefullt nätverk som baseras på den historiska och kulturella samhörigheten och det gemensamma intresset av att utveckla regionerna. Mittnordenkommittén är ett av Nordiska minister rådets regionalpolitiska samarbeten och är det högsta beslutande organet. Gränsöverskridande samarbete för att stärka företagsamma miljöer och utveckla miljöteknik och förnyelsebar teknik prioriteras. Samarbetet syftar också till att förbättra de öst-västliga kommunikationerna, såsom färjeförbindelserna över kvarken till Vasa och järnvägen Östersund-Trondheim. Inte minst viktigt är att främja den nordiska gemenskapen genom kultur- och upplevelsenärningar.

Håll dig uppdaterad om Släktforskarveckan som äger rum i Folkets Hus Östersund via sfd2023.se.

Saxade tips & notiser

Lantmäteriet byter format

Sedan många år är Lantmäteriets arkiv med historiska kartor och tillhörande akter fram till 1928 fria att ladda ner från deras hemsida. För kartor i Rikets allmänna kartverks arkiv är gränsen 1970-talet.

Varje akt kan innehålla 100-talets sidor, inklusive kartor, ibland i färg, och hela akten kunde tidigare laddas ner som en datafil i DjVu-format. DjVu är ett effektivt format, men det behövs ett separat program eller plugg-in för att öppna filen. Ur filen kunde de enskilda sidorna exporteras till ett okomprimerat högupplöst format (BMP) i 254 dpi. Observera att BMP-formatet tar stor plats på din hårddisk.

Övergång till PDF

Lantmäteriet har bedömt att DjVu-formatet har en osäker framtid, och har därför nu bytt till att akterna i stället laddas ner i PDF-format, som är ett modernare format. Även den filen innehåller alla sidorna i en fil, och för att plocka ut en speciell sida, t.ex. en karta, ur den filen, behöver man använda ett separat program, t.ex. ett bildredigeringsprogram. Lantmäteriet säger att upplösning är liknande den man kan få ut från DjVu-filen. Information lär komma inom kort på lantmäteriets hemsida.

DjVu-filerna finns kvar hos Lantmäteriet, och man säger att det kommer att gå att beställa akter i det formatet, om man behöver det.

TIFF-format

Liksom tidigare finns möjligheten att ladda ner en speciell sida i en akt, då i TIFF-format, om man behöver det. TIFF är ett okomprimerat format, och sidan blir i 254 dpi från Lantmäteriet.

Bilder i Disgen

Både TIFF och BMP är format som tar mycket plats på din hårddisk, och du bör konvertera dem till JPG-format, och ofta räcker lägre upplösning, för att använda dem som bilder i Disgen eller på en hemsida.

Beställ fotografering av domböcker

Nu är Arkiv Digitals tjänst för beställningsfotografering tillbaka. Man kan beställa att en specifik dombok prioriteras i fotograferingen. När boken fotograferats på arkivet görs volymen tillgänglig i Arkiv Digitals tjänst. Till glädje inte bara för beställaren, utan även för alla andra med abonnemang hos Arkiv Digital.

För domböcker är priset 295 kr per volym och beställer du fotografering av minst fem volymer vid samma tillfälle får du 20 procents rabatt. Andra volymer kostar 395 kr per volym. Källa: Arkiv Digitals hemsida.

Arkivens dag

Lördagen den 11 november anordnas Arkivens dag på flera orter i Blekinge, Halland och Skåne. 2023 års tema är *Färg och form*. Kontrollera med din förening arrangemang och tider på din ort.

Tryckfrihetsförordningen bli världsminne

Den svenska tryckfrihetsförordningen från 1766 har utsetts till världsminne av Unesco! Den var den första i sitt slag i världen och det unika källmaterialet finns hos Riksarkivet och Kungliga biblioteket.

Det sitter i väggarna - ny säsong

Släktforskarprogrammet *Det sitter i väggarna* kommer tillbaka med en ny säsong. I sex avsnitt får tittarna följa programledarna Erika Åberg och Rickard Thunér när de hjälper nyfikna ägare att bättre lära känna sitt hus och dess förflutna. Det första avsnittet sänds i SVT den 22 augusti.

Familia - nytt verktyg för släktforskning

Familia, ett helt nytt verktyg för släktforskning som utvecklats hos Demografiska databasen (DDB) på Umeå universitet har nu gjorts tillgängligt för allmänheten. Familia ersätter sökverktyget INDIKO som har varit en uppskattad sökdatabas bland släktforskare.

Under de 19 år som INDIKO har funnits är det i första hand släktforskare som har nyttjat den, men databasen har även använts för akademisk utbildning och forskning. Familia täcker, likt föregångaren, geografiska områden runt Linköping, Sundsvall, delar av Jämtland, Norr- och Västerbotten. Det rör sig om totalt nästan 1,5 miljoner individer och deras familjer som kan följas under nära 300 år, i vissa fall från 1600-talet fram till en bit in på 1900-talet.

Historiska kartor

Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet har tillsammans låtit tillgängliggöra en serie historiska kartor som hittills bara funnits i pappersoriginal på Riksarkivet. De kan vara en skatt för dig som vill veta mer om hur dina föregångare på landsbygden levde.

Tanken är att de gamla kartorna ska kunna ge en översiktlig förståelse av det historiska landskapet och användas till exempel av den som vill återskapa våtmarker eller betesmarker. Men de är naturligtvis även spännande källor för släktforskare som vill veta mer om miljön och kulturlandskapet i släktens hembygd.

Tipsen är saxade från Lantmäteriets, Sveriges Släktforskarförbunds, Riksarkivets och Arkiv Digitals hemsidor samt ur nr 6/2023 av Släkthistoria.

HÖSTMÖTE DIS Syd

2023-10-28

Plats: inte bestämd ännu

Föredragshållare: inte bestämd ännu.

HELSINGBORG

Nybörjarkurs om grunderna i Disgen

Dagar: 6/9, 13/9, 4/10, 11/10, 25/10 1/11

Tid: 9.30-12

Plats: Föreningslokalen på Stadsarkivet

Anmälan: senast 23/8 Sonja Månsson, 0705-56 04 03 eller sonja.mansson@gmail.com Kursen ordnas i samverkan med HSBF.

Kursavgift: 700 kr. Kurshäftet Disgen 2023 grundkurs, pris 300 kr. Betalas in på föreningens bankgiro 5462-1925 eller Swish 123 331 91 00.

Du använder din egen dator på kursen. Du får hjälp att installera Disgen 2023 om du inte redan gjort det.

Kursledare: Sonja Månsson och Sven Kylefors.

Släktforskning över Öresund

DIS Syd och Danske Slaegtforskere Helsingör ordnar en gemensam släktforskardag den 7 oktober på Träffpunkt Sköldenborg. Mer information kommer senare. Kontaktperson: anders.lindberg@dis-syd.se.

KLIPPAN

Introduktion till Disgen

Bengt Johansson går igenom grunderna i Disgen. Kursen är bra för nybörjare men även för de som har använt Disgen ett tag men vill bli säkrare. Kursen består av tre träffar på Sågen i Klippan och du tar helst med dig en dator.

Tid: tors 6, 13 och 20 nov kl. 18 - 20. Ingen kostnad.

Begränsat antal deltagare. Anmäl till bengt.johansson@dis.syd.se.

Disgen fördjupningskurs

Lena Ringbrant Ekelund lär dig använda fler funktioner i Disgen än de flesta använder bl.a. olika sökvarianter, olika utskrifter, anpassa programmet med olika inställningar, analyser och kontroller av databasen, redigera orter. Du får gärna själv komma med förslag. Det är en fysisk kurs bestående av tre träffar på Sågen i Klippan och du tar helst med dig en dator.

Tid: mån 4, 11 och 25 sep kl. 18 - 20. Ingen kostnad.

Begränsat antal deltagare. Anmälan lena@dis-syd.se.

Hjälp med Disgen

Tisdagar jämna veckor 5/9 - 28/11 kl. 17.30 - 21.00. Vi hjälper dig med dina frågor om Disgen, Disbyt, kartor och bilder i Disgen m.m. Plats: Åsbo Släkt- och Folklivsforskarens släktforskarjour i deras lokal på Sågen, Ängelholmsgatan 7. Frågor: Lena Ringbrant Ekelund lena@dis-syd.se.

KRISTIANSTAD

Grundkurs i Disgen

Tid: måndagar 2/10, 16/10 och 30/10. Kl. 13.30-16.30

Plats: Studieförbundet Vuxenskolan, Östra Vallgatan 10 Kristianstad

Kontaktperson: anders.lindberg@dis-syd.se.

Anmälan: www.sv.se/avdelningar/sv-skaneland/.

LUND

Plats: Arkivcentrum Syd, lokal Fascikeln, Porfyrvägen 20, Lund. Torgny Larsson, Magnus Hellblom och Anders Lindberg finns på plats fyra tisdagar.

Anmälan senast dagen innan träffen på vår dis-syd.se/.

Kostnad: 40 kronor inkl. kaffe och kakor.

Tid: 14:00 - 17:00

2023-09-12

Tema: Registrering i Disgen

2023-10-10

Tema: Källor i Disgen

2023-11-14

Tema: DNA i Disgen

2023-12-12

Tema: Utskrifter i Disgen.

RONNEBY

Grunderna i Disgen

Vi planerar för en studiecirkel under hösten 2023 om grunderna i Disgen, tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan i Ronneby. Vi hjälper dig med att ladda ner Disgen 2023 och vid behov konvertera från Disgen 8 vid första träffen. Det blir 4-5 träffar och du använder egen dator.

Plats: Studieförbundet Vuxenskolan, Västra Torggatan 7. Ronneby. Gratis för medlemmar. Kontaktperson; Staffan Knös; staffan@dis-syd.se, 070-595 13 38.

Disgenträffar

Plats: ABF:s lokaler på Kungsgatan 2, Ronneby

Lördagarna: 2/9, 30/9, 21/10, 18/11 och 9/12

Tid: 10-13.30

Kontaktperson: Bo Lundgren, bo@dis-syd.se, 0735-28 88 25. Ingen anmälan. Fika: självkostnadspris.

SÖLVESBORG

Disgenträffar

Plats: ABF:s lokaler Nakterhuset, Banks väg 6

Söndagarna: 3/9, 15/10, 19/11 och 10/12

Tid: 16.00-19.00

Kontaktperson: Bo Lundgren, bo@dis-syd.se, 0735-28 88 25. Har du inte deltagit tidigare så kontakta Bo (begränsat antal platser). Fika: självkostnadspris.

Kom vidare med Disgen 2023. Arrangemang med ABF.

YSTAD

Disgenträffar

När: Andra måndagen i månaden

Plats: Studieförbundets lokal, Lilla Västergatan 30

Tid: 19.00 – 21.00

Anmälan: senast dagen före träffen via formulär på vår hemsida www.dis-syd.se.

Handledare: Anders Larsson och Viveca Kristiansen,

Frågor: viveca@dis-syd.se eller 073-833 24 64

Fika: självkostnadspris.

2023-09-11

Tema: Källor och källträd i Disgen 2023.

2023-10-09

Tema: Orter och ortsträdet i Disgen 2023

2023-11-13

Tema: Dela Släktdata till webb och GEDCOM

2023-12-11

Tema: Kartan. Lena Ringbrant Ekelund visar oss hur man kan använda Disgens kartfunktion.

DIGITALA TRÄFFAR

Digitalt DIS Syd café

Fyra caféer ordnas under hösten den 19/9, 17/10, 21/11 och 19/12.

Tid: 19.00-20.30.

Anmälan: senast dagen innan träffen på vår hemsida dis-syd.se/. Träffarna baseras på inskickade frågor som skickas till anders.lindberg@dis-syd.se.

Digitala träffar med Blekingegruppen

Under våren 2023 fortsätter vi med våra digitala Disgenträffar via Skype, ca. var sjätte vecka. Varje träff har vi en frågestund och sedan behandlas något eller några avsnitt i Disgen. Varje träff är max 2 timmar. Är du intresserad att delta? Hör av dig till Staffan Knös; staffan@dis.syd.se, 070-595 13 38.

Digitala bild och kartkurser med Zoom

Lena Ringbrant Ekelund håller digitala bild- och kartkurser på Zoom. Alla kurserna är gratis och består av fyra kursdagar. Begränsat antal deltagare. Anmälan och förfrågan: lena@dis.se.

Grundkurs bild-och kartor i Disgen

Kurs 1 tid: ons 30/8, 6/9, 13/9 och 20/9 9.30 – 11.00

Kurs 3 tid mån 6/11, 13/11, 20/11 och 27/11 18.30–20

Fortsättningskurs kartor

Kurs 2 ons 4/10, 18/10, 25/10 och 1/11 kl. 9.30 – 11.00

Bildbehandling gratisprogrammet PhotoFiltre 7

Kurs 4 ons 15/11, 22/11, 29/11 och 6/12 09.30 – 11.00.

Distansutbildning i Disgen 2023

För dig som inte kan komma till de olika träffar som DIS Syd arrangerar, erbjuder vi möjlighet till en lärarledd distansutbildning om grunderna i Disgen. Utbildningen är framtagen av DIS Filbyter. För medlemmar i DIS Syd kostar kurskompendiet 750 kr.

Är du intresserad? Kontakta anders.lindberg@dis-syd.se, 0708-39 79 08.

Visste du att ...

... i vår Medlemsportal finns en församlingssida för varje socken med ALLT en halländsk släktforskare behöver

Hallands Släktforskarförning
Föreningen med den unika Medlemsportalen som ingår i medlemsavgiften
www.hallandsslaktforskare.se

Begränsad eftersändning

Vid definitiv eftersändning retur
med den nya adressen till:

DIS Syd
Porfyrvägen 20
224 78 Lund

B PP Sverige, Port Payé

Styrelse

Ordförande

Viveca Kristiansen
Sjövägen 3
274 54 Skivarp
0738-33 24 64
viveca@dis-syd.se

Vice ordförande

Magnus Hellblom
Soldat Bohms gata 13
226 51 Lund
0733-36 01 02
magnus@dis-syd.se

Kassör

Nicklas Ljungström
Repslagaregatan 18 C
271 52 Ystad
070-650 20 01
nicklas@dis-syd.se

Utbildningsansvarig

Anders Lindberg
Luzernvägen 1 D
227 38 Lund
0708-39 79 08
anders.lindberg@dis-syd.se

Webbmaster

Lars Åke Sellberg
Husmansvägen 10
227 38 Lund
070-587 39 68
larsake@dis-syd.se

Ledamot

Ingrid Christensson
Gamla Riksvägen 546
374 96 Trensum
073-386 78 11
ingrid@dis-syd.se

Ledamot

Bo Lundgren
Tosteborgavägen 11
295 73 Nymölla
0735-28 88 25
bo@dis-syd.se

Ledamot

Ewa Runesdotter
Gärdsgratan 2 lgh 1303
291 59 Kristianstad
070-623 93 70
ewa@dis-syd.se

Ledamot

Robert Wahlgren
Majorsgratan 11 lgh 1302
211 41 Malmö
070-799 73 64
robert@dis-syd.se

Faddrar

Disgen

Anders Larsson
Mellang 3 A lgh 1103
233 32 Svedala
anders@dis-syd.se

Disgen

Arne Sörlöv
Norra Alnaryd 216
373 40 Tving
0721-50 53 33
arne.s@dis-syd.se

Disgen

Bengt Johansson
Gullvivevägen 10
264 71 Östra Ljungby
070-648 07 11
bengt.johansson@dis-syd.se

Disgen

Bengt Kjöllström
Östra Vallgatan 41
223 61 Lund
070-270 39 44
bengt@dis-syd.se

Disgen

Bo Lundgren
Tosteborgavägen 11
295 73 Nymölla
0735-28 88 25
bo@dis-syd.se

Disgen

Carl Strandberg
Strandpromenaden 20
234 39 Lomma
0705-94 27 75
carl@dis-syd.se

Disgen

Magnus Hellblom
Soldat Bohms gata 13
226 51 Lund
0733-36 01 02
magnus@dis-syd.se

Disgen

Staffan Knös
Kungsgatan 34 B
372 29 Ronneby
070-595 13 38
staffan@dis-syd.se

Disgen

Sven Kylefors
Kantorsgratan 22
254 51 Helsingborg
070-329 73 45
sven@dis-syd.se

Disgen

Torgny Larsson
Östra Hyllievägen 17
216 21 Malmö
0707-41 40 18
torgny@dis-syd.se

Karthantering och Disgen

Lena Ringbrant Ekelund
Kamrersgatan 17
264 31 Klippan
070-232 00 79
lena@dis-syd.se

Min Släkt

Lotta Sörensen
Nexövägen 27 C
294 35 Sölvesborg
0760-14 12 62
lotta@dis-syd.se

Övriga funktionärer

Valberedning samman- kallande

Ingrid Christensson
Gamla Riksvägen 546
374 96 Trensum
073-386 78 11
ingrid@dis-syd.se

Revisorer

Tommy Göransson
Sävtigen 3
274 32 Skurup
070-328 40 41
tommy@dis-syd.se

Bengt Johansson
Gullvivevägen 10
264 71 Östra Ljungby
070-648 07 11
bengt.johansson@dis-syd.se

Disbyttombud

Kent Hektor
Götgängen 18
271 44 Ystad
0707-53 02 01
kent@dis-syd.se

Redaktör för DISkutabelt

Mats J Larsson
Major Nilssonsgatan 4 B
217 52 Malmö
0703-72 75 01
mats@dis-syd.se

Hedersordförande

Jan Nilsson
Lagerlöfs väg 14
245 32 Staffanstorps
0767-89 57 88